

4. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 12.06.2024 р.).

Віктор Кавецький
*кандидат педагогічних наук, доцент,
в.о. завідувача кафедри педагогіки і психології та інклюзивної освіти,
Тернопільський обласний комунальний інститут
післядипломної педагогічної освіти*

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ БАЗОВОГО КОМПОНЕНТУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ НОВИХ СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Реалізація освітніх завдань в умовах воєнного стану потребує від педагогів якісно нових підходів до організації навчання усіх здобувачів освіти. Ці зміни стосуються і дошкільної ланки, адже саме на цьому етапі закладається фундамент розвитку особистості. Тому необхідно зробити нові акценти при організації підвищення кваліфікації вихователів ЗДО, підготувати їх до взаємодії з дітьми в умовах нових суспільних викликів.

Нормативною основою організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти є Базовий компонент дошкільної освіти, нову редакцію якого затверджено у 2021 році. Оскільки даний документ опрацьований ще до початку широкомасштабного вторгнення росії в Україну необхідно проаналізувати особливості його реалізації в умовах сьогодення. При висвітленні даного питання під час навчання педагогічних працівників ЗДО в системі післядипломної освіти слід дотримуватися андрагогічних принципів, а саме:

- пріоритет самостійності навчання;
- спільну проєктивну діяльність слухача і викладача з планування, реалізації, оцінки і корекції процесу навчання;
- опору на соціально-професійний досвід слухачів в процесі підвищення їх кваліфікації;
- індивідуалізацію навчання;
- системність навчання як відповідність мети, змісту, форм, методів, умов навчання і оцінки результатів навчання;
- актуалізацію результатів навчання;
- ефективність навчання;
- розвиток освітніх потреб;
- усвідомлене навчання[2].

Важливо долучити слухачів до активного обговорення особливостей формування відповідних компетентностей в дітей ураховуючи нові вимоги до розвитку особистості маленького громадянина України, спонукати їх ділитися власним досвідом щодо організації освітнього процесу в умовах воєнного стану, заохочувати до налагодження партнерської взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу в умовах нових суспільних викликів. Ключовим поняттям у

критеріях оцінки ефективності дошкільної освіти визначено сформовані у дитини компетентності, що вказують на можливість активно проявляти особистісні надбання в різних самостійних та організованих за підтримки дорослого видах діяльності [3]. У Базовому компоненті дошкільної освіти окреслено освітні напрями і відповідні компетентності, які необхідно сформувати у вихованців. Зокрема, в інваріантному складнику стандарту дошкільної освіти це такі:

- освітній напрям «Особистість дитини»: рухова, здоров'язбережувальна, особистісна компетентності;
- освітній напрям «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»: предметно-практична, технологічна, сенсорно-пізнавальна, логіко-математична, дослідницька компетентності;
- освітній напрям «Дитина в природному довкіллі»: природничо-екологічна компетентність з навичками, що орієнтовані на сталий розвиток;
- освітній напрям «Гра дитини»: ігрова компетентність;
- освітній напрям «Дитина в соціумі»: соціально-громадянська компетентність;
- освітній напрям «Мовлення дитини» мовленнєва, комунікативна художньо-мовленнєва компетентності;
- освітній напрям «Дитина у світі мистецтва»: мистецько-творча компетентність [1].

Розглянемо детальніше, які акценти слід зробити в підготовці вихователів до формування відповідних компетентностей у дітей з урахуванням сучасних суспільних викликів. Однією з найважливіших є особистісна компетентність, що проявляється у позитивному ставленні до себе і до інших, адекватній самооцінці, умінні конструктивно взаємодіяти з іншими, проявляти емпатію і умінні самостійно розв'язувати посильні для дитини життєві ситуації. Не просто сформувати в дитини позитивне бачення світу в умовах існуючих небезпек, перманентних повітряних тривог і реальних загроз, але повага і безумовне сприйняття дитини з боку вихователя, створення безпечного простору, підтримка, а, головне, особистий позитивний приклад педагога сприятимуть досягненню поставленого завдання. Формування і підтримка інтересу до правил безпеки життєдіяльності є однією з головних умов розвитку здоров'язбережувальної компетентності, тож вихователі повинні акцентувати увагу дітей на розумінні важливості здоров'я, необхідності вести здоровий спосіб життя і дотримуватися правил безпечної поведінки.

Ефективне пізнання дитиною навколишнього світу забезпечується високим рівнем розвитку предметно-практичної, технологічної, сенсорно-пізнавальної, логіко-математичної і дослідницької компетентностей. В умовах турбулентності світу, мінливих життєвих обставин важливо сформувати позитивне емоційно-ціннісне ставлення дитини до пізнання світу. Для досягнення даної мети вихователі повинні вміти створити інтерактивне розвивальне середовище в закладі освіти.

Активні бойові дії, що ведуться на території України вже завдали і продовжують завдавати величезну шкоду довкіллю. Тому важливо в

дошкільників сформувати ціннісне ставлення до природи, установку на її збереження і примноження природних багатств. Знищення агресорами енергетичної інфраструктури України загострює проблему збереження ресурсів, тож вихователям необхідно спонукати дітей виконувати дії для сталого розвитку, зокрема, раціонально споживати енергію і воду, зменшувати марні втрати сировини.

Уважається, що серед усіх видів діяльності саме ігрова формує унікальні якості людини – здатність до свободи вибору, автономність, сприяє розвитку соціальної єдності. Саме гра надає можливість врахувати власні життєві цілі та потреби, забезпечує зв'язок дитини з середовищем [3]. Діти в грі моделюють ситуації з власного життя і нині, нерідко, це події пов'язані з війною. Водночас ігри виконують терапевтичну функцію, оскільки через програвання певної ситуації відбувається емоційне відреагування на травмівну подію, що сприяє нормалізації емоційного стану дитини, тож важливо використовувати і цей ресурс провідного виду діяльності дошкільників.

Формування соціально-громадянської компетентності, в основі якої лежить любов до Батьківщини, – пріоритетне завдання сучасної освіти. Необхідно виховувати любов до Батьківщини, сформувати ціннісне ставлення та повагу до культурних надбань українського народу, а також здатність проявляти соціальну активність і ініціативу, конструктивно взаємодіяти з іншими людьми.

У Базовому компоненті дошкільної освіти мовленнєву компетентність визначено як здатність дитини продукувати свої звернення, думки, враження тощо в будь-яких формах мовленнєвого висловлювання за допомогою вербальних і невербальних засобів [1]. Водночас важливо сформувати в дитини розуміння краси рідної мови, уміння насолоджуватися її милозвучністю, що сприятиме розвитку української ідентичності дитини. Досягненню даної мети сприятиме і формування мистецько-творчої компетентності, в основі якої забезпечення обізнаності дитини щодо особливостей різних видів мистецтва, ціннісне ставлення до мистецької діяльності. Важливо привертати увагу дітей до краси і самобутності українського мистецтва, що сприятиме розвитку патріотичних почуттів.

Активне обговорення з педагогічними працівниками ЗДО особливостей реалізації завдань БКДО в умовах нових суспільних викликів сприятиме оптимізації їхньої професійної діяльності. Готовність вихователів формувати необхідні компетентності є важливою умовою ефективного навчання і виховання дошкільників у реаліях сьогодення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Авторська група: Байєр О.М., Безсонова О.К., Брежнева О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л. П., Косенчук О. Г., Корнеєва О.Л., Лисенко Г. М., Левінець Н. В., Машовець М.А., Мордоус І.О., Нерянова С. І., Піроженко Т. О., Половіна О. А., Рейпольська О.Д., Шевчук А. С. Під науковим керівництвом доктора психологічних наук, професора, член-кореспондента НАПН України – Піроженко Т. О. 2021. URL:

2. https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 12.06.2024).
3. Ларіна Н. Б. Інноваційні моделі підвищення кваліфікації управлінських кадрів: навч.-метод. матеріали. Київ: НАДУ, 2013. 52 с.
4. Щодо методичних рекомендацій до оновленого Базового компонента дошкільної освіти: лист Міністерства освіти і науки України від 16.03.2021 №1/9-148. URL: <https://mon.gov.ua/npa/shodo-metodichnih-rekomendacij-do-onovlenogo-bazovogo-komponenta-doshkilnoyi-osviti> (дата звернення: 13.06.2024).

Неля Маляр

*кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри фізичної реабілітації і спорту,
Західноукраїнський національний університет*

Едуард Маляр

*кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри фізичної реабілітації і спорту,
Західноукраїнський національний університет*

СУТНІСТЬ СУЧАСНОГО СПОРТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Спортивний менеджмент в умовах воєнного часу піддається трансформації, оскільки воєнні конфлікти створюють унікальні виклики та обмеження для управлінських процес. «Тому необхідно вивчати процес трансформації менеджменту в умовах війни та визначення набору навичок, методів та стратегій, які є вирішальними для успішного управління в цих умовах» [5].

В умовах війни підприємства втрачають здатність до ефективного планування, а тому повинні бути більш гнучкими, що відображається на менеджменті [1].

Аналіз дослідження прикладів ефективного менеджменту показали ключові напрями трансформації в умовах: «...зміни підходів до командної роботи, безпека персонал, управління перебоями у виробництві, підтримка членів команди, управління очікуваннями клієнтів, жорсткі організаційні структури, децентралізоване прийняття рішень для управління можливостями, чіткість виробничих процесів» [5].

Сутність спортивного менеджменту як управління всіма спортивними процесами в контексті викликів глобального розвитку цивілізації та інформаційного суспільства – «...у цілеспрямованому впливові суб'єкта управління на об'єкт управління для забезпечення переведення об'єкт у новий якісний стан, тобто з висхідного, початкового стану у бажаний, запланований. Загальна мета спортивного менеджменту - у забезпеченні ефективного функціонування фізкультурно-спортивних організацій в сучасних ринкових умовах України» [4].